

SCHUNCK*

ARCHITOCHT
VMBO

ONTDEK DE
GEBOUWEN
VAN
HEERLEN
CENTRUM

0 ALGEMENE INFORMATIE

MET DEZE ARCHITOCHT GA JE DE GEBOUWEN EN EEN STUK GESCHIEDENIS VAN HEERLEN CENTRUM ONTDEKKEN. VERGEET NIET EEN CAMERA OF JE MOBIEL MEE TE NEMEN! VERDER HEB JE EEN POTLOOD EN/OF EEN PEN NODIG.

WE STARTEN BIJ SCHUNCK* GLASPALEIS. SCHUNCK* LIGT SCHUIN TEGENOVER DE MAC DONALDS OP DE MARKT.

SCHUNCK* IS GEVESTIGD IN HET GLASPALEIS. DIT IS EEN BIJZONDER GEBOUW UIT DE JAREN DERTIG VAN DE VORIGE EEUW, DAT TE BOEK STAAT ALS EEN VAN DE DERTIEN BELANGRIJKSTE ARCHITECTUURMONUMENTEN VAN NEDERLAND. SCHUNCK* IS EEN MULTIDISCIPLINAIRE CULTURELE INSTELLING WAARIN VAN ALLES GEBEURT EN TE VINDEN IS.

WAT IS ARCHITECTUUR?

ARCHITECTUUR IS NIET ALLEEN HET ONTWERP VAN EEN GEBOUW, ARCHITECTUUR IS NOG VEEL MEER! DENK AAN JE EIGEN STRAAT EN BUURT. MAAR OOK LANDSCHAPPEN.

ARCHITECTUUR GAAT UIT VAN 3 UITGANGSPUNTEN:

- * VORM: ZIET ER GOED UIT! HEEFT HET IETS TE BETEKENEN? (SCHOONHEID)**
- * FUNCTIE / INHOUD: LEKKER HANDIG. (BRUIKBAARHEID)**
- * CONSTRUCTIE: HOE IS HET GEMAAKT? (STEVIGHEID/DUURZAAMHEID)**

EEN ARCHITECT PROBEERT EEN BALANS TE VINDEN TUSSEN DEZE 3 ONDERWERPEN. MAAR KAN OOK DE NADRUK LEGGEN OP 1 ONDERWERP.

TIJDENS DEZE ARCHITOCHT GA JE OP ZOEK NAAR EEN GEBOUW DAT JE NIET MOOI VINDT VOOR DE OPDRACHT 'IK BEN EEN ARCHITECT'. JE MAAKT DE OPDRACHTEN EN MAAKT FOTO'S VAN DE GEBOUWEN EN LOCATIES DIE JE ZIET. HET GEBOUW OF DE LOCATIE WAT JE HELEMAAL NIET MOOI VINDT GA JE OPNIEUW ONTWERPEN. JIJ BENT DE ARCHITECT. WAT ZOU JE ANDERS DOEN? EN WAAROM? LET HIERBIJ OP DE 3 UITGANGSPUNTEN VAN DE ARCHITECT, MAAR GA EERST MAAR EENS OP PAD MET DE ARCHITOCHT.

TIJDENS DE OPDRACHTEN WORDEN VERSCHILLENDE ARCHITECTEN GENOEMD. BEN JE NIEUWSGIERIG GEWORDEN EN WIL JE MEER WETEN VAN EEN ARCHITECT DAN KUN JE TERECHT BIJ 'HET CENTRUM VAN ARCHITECTUUR'. 'HET CENTRUM VAN ARCHITECTUUR' IS ONDERDEEL VAN SCHUNCK*. JE KUNT ZE BEREIKEN VIA 045 577 2200 OF ARCHITECTUUR@SCHUNCK.NL.

1 SCHUNCK* GLASPALEIS

ARCHITECT: F.P.J. PEUTZ * BOUWJAAR: 1933-1935

RENOVATIE: 2003 * RENOVATIEARCHITECTEN: WIEL ARETS EN JO COENEN

SCHUNCK* was vroeger een textielwarenhuis met erboven naaiateliers. De familie Schunck, eigenaars van het warenhuis, woonden zelf boven de zaak op de 5de en 6de verdieping, in een riant Penthouse met dakterrassen. Nu zijn daar een restaurant en de filmzaal.

Foto van het centrum van Heerlen rond 1930. De kerk-toren steekt boven de laagbouw uit. Rechts de oude zaak van Schunck. (bron: Rijkshet Heerlen)

Loop maar eens naar binnen de centrale hal in. Stel je Heerlen eens voor in de bouwtijd van SCHUNCK*: vooral lage bebouwing en een monumentale, helemaal ingebouwde kerk. Je kunt je wel voorstellen dat het nieuwe gebouw in 1935 erg modern was.

1 WAAROM WAS HET GEBOUW ERG MODERN VOOR 1935?

---

2 BEKIJK BINNEN DE KOLOMMEN (PILAREN) EENS PER VERDIEPING. JE ZIET DAT ER OP DE VERDIEPINGEN VERSCHILLENDE SOORTEN ZIJN. WAAROM ZOU DEN ZE DAT HEBBEN GEDAAN? (ZET EEN KRUISJE BIJ HET GOEDE ANTWOORD)

- Het was mooier op de begane grond en eerste verdieping. En goedkoper vanaf de tweede verdieping.
- Om af te wisselen.
- Voor de stevigheid van het gebouw. De paddestoelkolommen (hoekige kolommen) zijn steviger dan de ronde kolommen.

Wist je dat...

Het Glaspaleis een beschermd gebouw is? Je mag er niet zomaar iets aan veranderen.

3 WAT VALT JE NOG OP AAN DE PILAREN? WAAROM?

- De pilaren zijn even dik
- De pilaren worden iedere verdieping dunner / smaller
- De pilaren staan kriskras in de ruimte

Bron: Rijkzucht Heerlen

4 OP WELKE ETAGE WERD DEZE FOTO GEMAAKT IN 1935?

---

5 HOE WORDT DEZE RUIMTE TEGENWOORDIG GEBRUIKT?

Tegenwoordig is SCHUNCK* een culturele instelling, niet langer een warenhuis. Er is bijvoorbeeld een Muziekschool, Bibliotheek, maar ook een centrum voor architectuur.

Wist je dat...
Het Glaspaleis zo wordt genoemd, omdat het gebouw uit zoveel glas bestaat.

2

MIDDELEEUWS HEERLEN

LANDSFORT, PANCRATIUSPLEIN, ST: PANCRATIUSKERK EN SCHELEMENTOREN

We lopen van SCHUNCK* naar de kerk. Loop niet naar het grote plein, maar het kleine plein. Hier staat ook de Schelmentoren.

Heerlen was in de Middeleeuwen een marktstadje, hier is niet veel van over gebleven. Toch zijn er nog sporen. Kijk maar eens naar de kerk. De kerk bestond voor een deel al in de Middeleeuwen.

6 ZET DE 3 TORENS IN VOLGORDE. DE OUDSTE TOREN ALS EERSTE.

Verdedigingstoren

Vieringtoren

Schelmentoren

1 _____

2 _____

3 _____

Wist je dat...

De schelmentoren ooit een gevangenis was?

* Vergeet geen foto's te maken van gebouwen die je niet mooi vindt.

3

PANCRATIUSSTRAAT DE NIEUWE NOR EN SCHELMENHOFJE

Tegenover de Nieuwe Nor ligt het Schelmenhofje. Op een van de muren van het Schelmenhofje is een kunstwerk gemaakt door de kunstenaars Os Gemeos.

Loop de trappen, links naast de Schelmentoren, omlaag. Onderaan de trappen ga je rechts en loop een stuk de straat in. Rechts van je ligt het Schelmenhofje, schuin tegenover het Schelmenhofje ligt de Nieuwe Nor.

7 WAARVOOR WERD HET GEBOUW VAN DE NIEUWE NOR VROEGER GEBRUIKT?

---

8 HEEFT DE VERSIERING (ORNAMENTEN) VAN HET GEBOUW EEN FUNCTIE? (MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK)

- Ja, het gebouw wordt er steviger van.
- Ja, het gebouw ziet er mooier uit.
- Nee, mooier uitzien is geen functie.
- Ja, reclame voor de Gebroeders Schmitz.

9 HOE ZOU JIJ DE RUIMTE VAN HET SCHELMENHOFJE INRICHTEN? TEKEN HIERONDER JOUW INRICHTING.

4

PANCRATIUSPLEIN

BEGIN 20STE EEUW

Als je met je gezicht naar de Nieuwe Nor staat ga je naar rechts. Bij de T-splitsing weer rechts, de hoek om naar het Pancratiusplein. Je komt dan langs een gebouw van roest.

10 VIND JIJ HET ROESTGEBOUW PASSEN IN DE OMGEVING?

Ja / Nee, want

Als je doorloopt kom je op het Pancratiusplein uit. Op het Pancratiusplein staan veel verschillende gebouwen. Deze gebouwen zijn in verschillende tijden gebouwd en/of opgeknapt. Veel gebouwen zijn nu cafés, maar waren dat vroeger niet. Zo was café Pelt begin 1900 een kaarsenhandel.

11 WELK GEBOUW VIND JIJ MOOI EN WAAROM? MAAK EEN FOTO VAN HET GEBOUW!

PLAK HIER DE FOTO VAN JE GEKOZEN GEBOUW

5 RAADHUIS

ARCHITECT: F.P.J. PEUTZ * BOUWJAAR: 1936-1942

Ga zo staan dat SCHUNCK* rechts van je ligt. Loop de straat recht tegenover je in naar de bioscoop H5, voor de H5 ga je linksaf. Als je met de bocht meegaat kom je op het Raadhuisplein uit. Op het Raadhuisplein staat het Raadhuis.

Het Raadhuis is als volgt ingedeeld:

- * Begane grond: burgemeester
- * Eerste verdieping: raad
- * Tweede verdieping: de burgers (balkon toeschouwers)

12 WAAROM IS HET RAADHUIS ZO INGEDEELD?

---

13 WAAROM ZIJN ER AAN DE LINKERKANT VAN HET RAADHUIS ZUILEN GEPLAATST?

6

KUNSTWERK 'MIKADO'

JULES CLAES * 1991

Je staat met je gezicht naar het Raadhuis. Loop links naast het Raadhuis de straat in. Ga aan het einde van de straat linksaf. Loop door tot de parkeergarage. Op de gevel heeft de kunstenaar Jules Claes een kunstwerk bevestigd.

14 WAT VIND JIJ VAN HET KUNSTWERK? WAAROM?

Wist je dat ...

De kleuren van de Mikado staan voor de kleuren van de vlaggen van de EU-landen die er in 1991 waren.

7

THEATER HEERLEN

ARCHITECT: F.P.J. PEUTZ * BOUWJAAR: RONDOM 1957

* Vergeet geen foto's te maken van gebouwen die je niet mooi vindt.

Loop van het kunstwerk naar Parkstad Limburg Theaters (stadsschouwburg). Voor het theater ligt een groot plein. Dit plein heet het Burgemeester van Grunsvenplein. Het theater is de afgelopen jaren opgeknapt (gerenoveerd).

Het theater is ontworpen door de architect Peutz. Peutz heeft ook het Glaspaleis ontworpen. Veel architecten hebben een bepaalde stijl, waardoor de architect herkenbaar is.

15 WELK GEBOUW IS NIET DOOR PEUTZ ONTWERPEN? VERGELIJK GOED DE VERSCHILLENDE GEBOUWEN! ZET EEN KRUISJE IN HET VAKJE.

Raadhuis

Woonhuis 'Op de Linde'

Villa Widdershoven

Voormalig woonhuis Dresens

16 WAAROM HEB JE VOOR DIT GEBOUW GEKOZEN?

Het is de bedoeling om het Burgemeester van Grunsvenplein anders in te richten. Afgelopen jaren zijn er al verschillende ideeën geweest, maar tot nu toe is het plein hetzelfde.

17 HOE ZOU JIJ HET PLEIN INRICHTEN? LET OP! HET THEATER MOET DUIDELIJK ZICHTBAAR BLIJVEN.

8

DAUTZENBERGSTRAAT

AANLEG CENTRUM: BEGIN 20STE EEUW

Loop van het Burgmeester van Grunsvenplein naar winkelstraat de Promenade. Voor Berden ga je linksaf de Honigmanstraat in en dan meteen weer rechts de Dautzenbergstraat in.

De Dautzenbergstraat werd in het begin van de 20ste eeuw aangelegd, maar niet meteen volgebouwd. Daardoor kom je hier gebouwen van verschillende architecten tegen:

- * Nummer 48 is van Gerard Holt (1956)
- * Nummer 46 is van Frits Peutz (1933)
- * Nummer 44 van Jos. Wielders uit Sittard (1932)
- * Nummer 42 van Alphons Boosten uit Maastricht (1930)

18 WELKE VIND JE HET MOOIST EN WAAROM? MAAK ER EEN FOTO VAN.

---

19 NOEM 3 VERSCHILLEN TUSSEN DE 4 GEBOUWEN. (DENK HIERBIJ AAN MATERIAAL, RAMEN, ETC.)

PLAK HIER DE FOTO VAN JE GEKOZEN GEBOUW

---

9 ROYAL

ARCHITECT: F.P.J. PEUTZ * BOUWJAAR: 1938

Als je doorloopt kom je in de Saroleastraat uit. Ga hier links en loop naar de Royal.

**20 DE ROYAL HEEFT EEN GEBOGEN VORM. HEEFT DEZE GEBOGEN VORM TE MAKEN
MET DE INHOUD VAN HET GEBOUW?**

Ja / Nee, want

Wist je dat...

De groene constructie in het coriometer, lijkt op de constructie die werd gemaakt om de gangen van de kolenmijnen te stutten.

10 HOPPENHOF

BOUWJAAR: 1977 * RENOVATIE M. HUISMAN 2007

Loop de Stationshal in. Helemaal naar de andere kant naar het busstation. Je staat dan bij het gebouw 'de Hoppenhof', loop een stuk naar links of rechts zodat je het gebouw goed kunt zien.

21 HEBBEN DE TORENS OP DE HOPPENHOF EEN FUNCTIE?

Ja / Nee, want

---

22 HIERONDER STAAT EEN FOTO VAN DE HOPPENHOF NU EN VAN VOOR DE RENOVATIE. WELKE VERSCHILLEN ZIJN ER? ZIJN ER ONDERDELEN TOEGEVOEGD? ZIJN ER ONDERDELEN WEGGEHAALD?

Bron: Rijkzucht Heerlen

11 TOT SLOT

- * **HEB JE FOTO'S GEMAAKT VAN HET GEBOUW DAT JIJ HET MINST MOOI VINDT?
ZOJA, DAN HEB JE DE OPDRACHTEN AF!**
- * **WAT HEB JE MET JE DOCENT AFGESPROKEN? TERUG NAAR SCHUNCK*?
HEB JE NOG EEN KLEMBORD VAN SCHUNCK*, BRENG HET DAN EVEN TERUG.**
- * **ANDERS KUN JE HIER METEEN NAAR HUIS OM DE LAATSTE OPDRACHT TE
MAKEN, NAMELIJK 'IK BEN EEN ARCHITECT'.**

LESBRIEF: IK BEN EEN ARCHITECT

DE ARCHITOCHT HEB JE AF.
TIJDENS DEZE TOCHT HEB
JE FOTO'S GEMAAKT VAN
GEBOUWEN OF LOCATIES
DIE JE NIET MOOI VOND.
HIERMEE GAAN WE AAN DE
SLAG!

STAPPEN:

- 1 KIES 1 FOTO UIT.
- 2 PRINT DEZE FOTO UIT OF DRUK DE FOTO AF. PLAK DE FOTO OP EEN VEL TEKENPAPIER.
- 3 HET GEBOUW OF DE LOCATIE OP JOUW FOTO IS JOUW ARCHITECTUURPROBLEEM.

Jouw architectuurprobleem ga je opnieuw ontwerpen. Jij bent de architect!
Beantwoord eerst de volgende vragen voordat je gaat tekenen:

1 WAAROM VIND JE HET GEBOUW NIET MOOI?

---

2 WAT ZOU JE ANDERS DOEN? EN WAAROM?

---

3 ZIJN ER DINGEN DIE JE ZOU TOEVOEGEN OF WEGLATEN?

Teken jouw gebouw of locatie.

Let op! Dat je het vel tekenpapier helemaal gebruikt. Als je klaar bent met tekenen, beantwoord dan de volgende vragen:

4 WELKE VORM HEEFT HET GEBOUW OF DE LOCATIE?

---

5 IS HET GEBOUW HANDIG?

---

6 HEEFT HET GEBOUW EEN BETEKENIS?

**JOUW ARCHITECTUUR PROBLEEM
IS AF. LEVER DE OPDRACHT BIJ JE
DOCENT IN.**